

จากโมเดลเก่าสู่โมเดลใหม่ในการพัฒนา เศรษฐกิจไทย: Green growth

กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงค์ และปริญญารัตน์ เลียงเจริญ

ทำไมต้อง Green Growth?

ทีมา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วส่งผลให้ความต้องการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นมากและนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

Picture Credit: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556)

แนวคิดของการพัฒนาสีเขียวหรือการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green growth) เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจในทิศทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยตั้งอยู่บนฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการมีความรับผิดชอบต่อระยะยาว

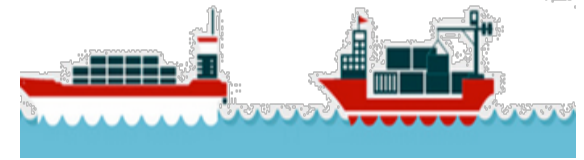
กรอบแนวคิด

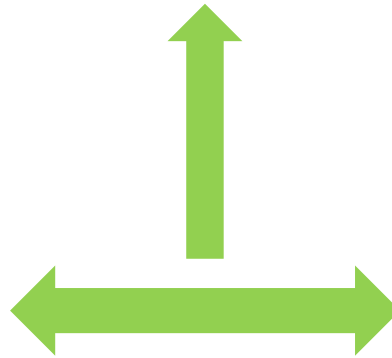

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การค้าระหว่างประเทศ (Trade)

เป้าหมายพัฒนาที่ยั่งยืน

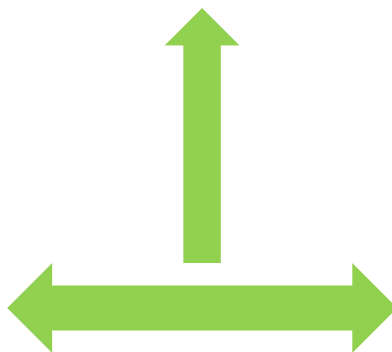

การพัฒนาประเทศที่
ยั่งยืนและเป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม

1.

เป้าหมายการพัฒนาที่
ยั่งยืน (Sustainable
Development
Goals: SDGs)

การค้าระหว่าง
ประเทศ (Trade)

- เนื่องจากการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุคที่ผ่าน ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสุขภาพของประชากรในโลก ดังนั้น ผู้นำชาติสมาชิก 189 ประเทศ จึงได้ร่วมกันตั้งเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs)
- เป้าหมายหลัก 8 ประการภายใต้ MDGs ช่วยสร้างความตระหนักทั่วโลก เกี่ยวกับการผนึกกำลังเพื่อต่อสู้กับปัญหาความยากจนโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา
- เมื่อ MDGs จะสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2015 องค์กรสหประชาชาติจึงได้ริเริ่มกระบวนการหารือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 ตามกระบวนการทัศน์ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ได้มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs)

- เปลี่ยนจากกรอบคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบ 3 เสาหลัก (Pillars) มาสู่กรอบคิดใหม่ที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน
- ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงและทั่วโลกเผชิญปัญหาสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และควรมองควบคู่ไปกับความพยายามในการขจัดปัญหาความยากจน
- นอกจากนี้ MDGs ไม่ใช่ข้อตกลงที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ไม่มีการกำหนดเป้าหมายระยะกลาง (Intermediate Milestones) ที่ชัดเจน และการรายงานข้อมูลค่อนข้างมีความล่าช้า

เป้าหมาย 17 ประการภายใต้ SDGs

- เนื่องจาก SDGs มีการกำหนดเป้าหมาย (Target) และตัวชี้วัด (Indicators) ที่ชัดเจนซึ่งแตกต่างจาก MDGs ดังนั้น แต่ละประเทศจึงต้องมุ่งสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน
- สำหรับประเทศไทย มีการผนวกเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 แผนอนุรักษ์พลังงาน และแผนพัฒนาพลังงานทดแทน
- นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังต้องการเร่งขับเคลื่อนให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามที่ประเทศไทยได้ให้คำมั่นไว้กับประชาคมโลก ดังนั้น จึงได้มีการจัดตั้งอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดให้มีกลไกการดำเนินงานตาม SDGs และจัดระบบติดตามและทบทวนผล เพิ่มขีดความสามารถในการจัดทำฐานข้อมูลในแต่ละด้าน และมอบหมายให้หน่วยงานที่มีภารกิจสอดคล้องกับ SDGs

- ปัจจุบัน ประเทศไทยยังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่า การทำประมงอย่างไม่ยั่งยืน ปัญหาขยะ/ของเสียอันตราย เผชิญผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ฯลฯ
- นอกจากนี้ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของไทยยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการมีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม
- การที่ประเทศไทยปฏิบัติตาม SDGs จะช่วยยกระดับมาตรฐานด้านการดูแลสิ่งแวดล้อม ข้อดีคือประเทศไทยสามารถดำเนินการตามเป้าหมายและปฏิบัติตามคำมั่นที่ให้ไว้กับประชาคมโลก อีกทั้ง เพิ่มโอกาสในการแข่งขันทางการค้าในเวทีการค้าโลก

การพัฒนาที่ยั่งยืนและ การค้าระหว่างประเทศ

การพัฒนาประเทศที่
ยั่งยืนและเป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม

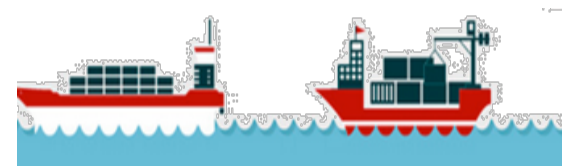
1.

เป้าหมายการพัฒนาที่
ยั่งยืน (Sustainable
Development
Goals: SDGs)

2.

การค้าระหว่าง
ประเทศ (Trade)

- เมื่อพิจารณาสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน พบว่าประเทศพัฒนาแล้วที่ต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการนำมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคทางการค้ามากขึ้น
- อย่างไรก็ตาม แนวทางการส่งเสริมการค้าเสรีและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมการค้าและการที่มุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

- ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ
 - การเจรจาการค้าในกรอบพหุภาคี เช่น WTO/GATT
 - การเจรจาการค้าในกรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค
 - การเจรจาการค้าในกรอบทวิภาคี
- กรอบข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม เช่น UNFCCC, Montreal Protocol, CITES ฯลฯ
- มาตรการ/มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมระดับสากลและของประเทศคู่ค้า เช่น Eco-Label, WEEE ฯลฯ
- กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น APEC, GMS, JMC

อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (UNFCCC) และพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol)

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity)

ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยไม้เมืองร้อน (ITTA)

พิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Protocol)

พิธีสารมอนทรีออล (Montreal Protocol)

อนุสัญญาไซเตส (CITES)

อนุสัญญาบาเซล (Basel Convention)

มาตรการห้ามนำเข้า
ปลาทูน่าที่ถูกจับด้วย
วิธีการที่เป็นอันตราย

มาตรการห้ามนำเข้า
กั๋งจากประเทศที่ไม่ได้
ใช้เครื่องมือแยกเต่า

มาตรการการเก็บค่า
ธรรมเนียมการปล่อยก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์กับ
ทุกสายการบินที่ลงจอด
ณ ท่าอากาศยานของ
ประเทศสมาชิกสหภาพ
ยุโรป (EU Aviation
Carbon Tax)

มาตรการการเก็บ
ค่าธรรมเนียมคาร์บอน
สำหรับสินค้านำเข้า
(Border Carbon
Tax Adjustment)

ระเบียบว่าด้วยการ
กำจัดเศษซาก
ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและ
อิเล็กทรอนิกส์ (WEEE)
และระเบียบว่าด้วยการ
จำกัดการใช้สารอันตราย
บางประเภทในเครื่อง
ใช้ไฟฟ้าและ
อิเล็กทรอนิกส์ (RoHS)

- มาตรการฉลากสิ่งแวดล้อม (Eco-Label)
- มาตรการฉลาก Green Dot
- มาตรการฉลากคาร์บอน (Carbon footprint label)
- มาตรฐาน ISO14001
- มาตรฐานการจัดทำรายงานความยั่งยืน (Global Reporting Initiative)

working with
the Carbon Trust

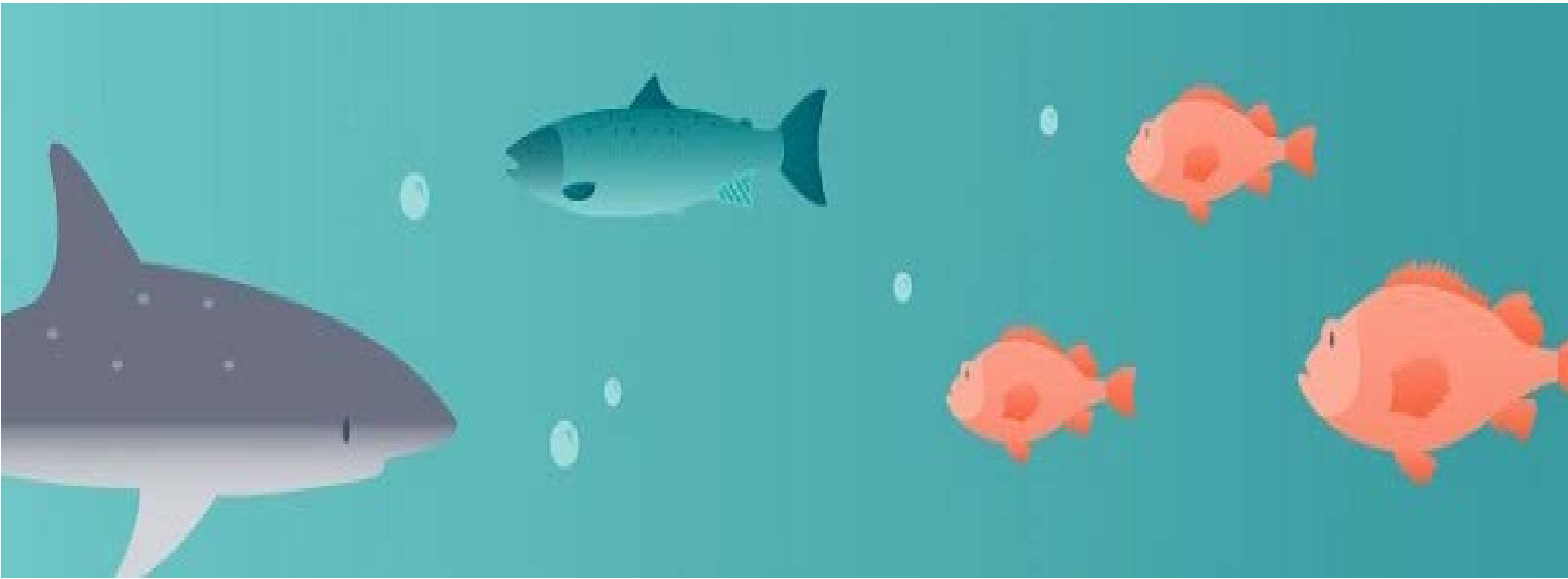
มาตรฐาน/ ประเทศ	RoHS	REACH	WEEE	กฎหมาย ความปลอดภัย ของ อุปกรณ์ ไฟฟ้า	การห้าม นำเข้า ปลาทูน่า/ กุ้งที่จับไม่ เหมาะสม	IUU	EU- FLEGT	Border Tax Adjustme nt	EU Aviation Carbon Tax
สหภาพยุโรป	✓	✓	✓				✓		✓
สหรัฐอเมริกา	✓				✓	✓		✓	
ญี่ปุ่น				✓					
จีน	✓		✓						

มาตรฐาน/ ประเทศ	GAP	GMP	ISO14000	ฉลาก พลังงาน	CE Mark	Eco-Label	FSC (รับรองทาง ป่าไม้)	Eco-Design
มาตรฐานสากล	✓	✓	✓				✓	
ไทย	✓	✓	✓	✓		✓		
ญี่ปุ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
จีน	✓	✓	✓		✓		✓	
ออสเตรเลีย	✓	✓	✓	✓				
นิวซีแลนด์	✓	✓	✓					
อินเดีย	✓	✓	✓	✓				
เปรู	✓	✓	✓					
ชิลี	✓	✓	✓					
สหภาพยุโรป	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เกาหลีใต้	✓	✓	✓			✓	✓	
สหรัฐอเมริกา								

- การทำประมงอย่างไม่ยั่งยืน/ผิดกฎหมาย (IUU)
- การบุกรุกพื้นที่ป่า/การตัดไม้อย่างผิดกฎหมาย (FSC, EU-FLEGT)
- การจัดการของเสียอันตราย (WEEE, RoHS)
- การจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (UNFCCC)

CASE 1

การทำประมงอย่างไม่ยั่งยืน/ผิดกฎหมาย

- ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าสัตว์น้ำในลำดับต้นของโลก ถือเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศในอันดับต้นของประเทศ
- ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลให้ผลผลิตประมงมูลค่ามากมายต้องกลับประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำทะเล เกิดจากการทำประมงทะเลที่มุ่งหวัง ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง จึงมีผลให้มีผู้สนใจเข้ามาลงทุนประกอบอาชีพประมงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้มีการทำประมงมากเกินไป (Overfishing) ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนและประสิทธิภาพ ของเรือและเครื่องมือประมง โดยเฉพาะเครื่องมืออวนลากและอวนรุนซึ่งจับสัตว์น้ำหน้าดิน เป็นเครื่องมือที่ไม่สามารถคัดเลือกสัตว์น้ำเป้าหมาย
- เมื่อประเทศไทยทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ฝ่ายกลุ่มผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ประมงย่อมไม่พอใจ จึงประกาศแจ้งเตือนว่าอาจจะงดนำเข้าผลิตภัณฑ์ประมงจากไทย ทำให้ประเทศไทยต้องออกมาตรการแก้ไขปัญหา

- สหภาพยุโรปได้ออกกฏระเบียบการป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมายขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) Fishing) โดยกำหนดให้ประเทศที่จะส่งออกสินค้าประมงที่จับจากทะเลไปยังสหภาพยุโรป ต้องจัดทำระบบป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำประมงแบบ IUU และต้องมีใบรับรองการจับสัตว์น้ำ (Catch Certificate) ประกอบการส่งออกสัตว์น้ำไปยังสหภาพยุโรปทุกครั้ง ซึ่งกฏระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา
- ที่ผ่านมา สหภาพยุโรปได้ส่งคณะผู้แทนเข้ามาตรวจสอบประเมินประเทศไทยในการควบคุมการประมงและ IUU โดยหลังจากการตรวจประเมินครั้งล่าสุด สหภาพยุโรปได้มีความเห็นว่าจะให้ใบเหลืองประเทศไทย เนื่องจากผลการประเมินในการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมาย หรือการประมงแบบ IUU ของไทยไม่สอดคล้อง กฏระเบียบ IUU ของสหภาพยุโรป
- ประเทศไทยจะต้องแก้ไขปัญหาการประมงแบบ IUU และดำเนินการให้สอดคล้องกับกฏระเบียบ IUU ของสหภาพยุโรปเพื่อปลดใบเหลืองดังกล่าว มิฉะนั้นไทยอาจจะได้รับใบแดง และไม่สามารถส่งออกสินค้าประมงไปยังสหภาพยุโรปได้อีกต่อไป

- การปรับปรุงกฎหมายด้านการประมงในประเทศให้สอดคล้องกับหลักการสากล → **ปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมงและกฎหมายลำดับรอง**
- ปรับปรุงแผนระดับชาติในการป้องกัน ขจัดและยับยั้งการทำประมงผิดกฎหมายขาดการรายงาน และไร้การควบคุม → **จัดทำแผนระดับชาติในการป้องกัน ยับยั้ง และขจัดการทำประมงแบบ IUU**
- ติดตั้งระบบติดตามเรือ (VMS) โดยเฉพาะเรือประมงขนาดใหญ่ ที่ออกไปทำประมงในน่านน้ำ ต่างประเทศให้ทั่วถึง เพื่อควบคุมการทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ → **จัดทำระบบติดตามตำแหน่งเรือ**
- จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับสินค้าประมง ที่จะต้องทำให้ทราบได้ว่า ปลาหรือสินค้าประมงที่ จับมาได้มาจากเรือลำใด ในน่านน้ำใด อาทิ การมีใบรับรองการจับสัตว์น้ำที่ถูกต้องตามกฎหมาย → **ปรับปรุงระบบการตรวจสอบย้อนกลับ**
- **รวมถึงเร่งจดทะเบียนเรือประมงและออกใบอนุญาตทำการประมง**

- แนวทางการแก้ปัญหาประมงผิดกฎหมายอย่างจริงจังนั้น ได้แก่
 - การควบคุมเรือประมงลำใด ไม่ขึ้นทะเบียน ไม่มีใบมอบอนุญาต หรือที่เรียกกันว่า "อาชญาบัตร" ก็จะไม่สามารถออกจับปลาได้
 - การห้ามใช้เรืออวนลากการติดตั้งเครื่องมือติดตามเรือสำหรับประมงนอกน่านน้ำขนาด 60 ตันกรอสขึ้นไป
 - การใช้ระบบ ควบคุมการแจ้งเข้า-ออกของเรือประมงขนาด 30 ตันกรอสขึ้นไป
 - และกฎเกณฑ์อื่นๆ
- การพลิกวิกฤตเป็นโอกาส: นอกจากจะได้ปลดใบเหลืองจากสหภาพยุโรปได้หรือทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศดีขึ้น ยังสามารถแก้ไขหลายปัญหาพร้อมกัน ทั้งการทำประมงเถื่อน การค้ามนุษย์แรงงานเถื่อน ฯลฯ

CASE 2

การบุกรุกพื้นที่ป่า/การตัดไม้ แบบผิดกฎหมาย

- เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ทั่วโลกพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน หลายประเทศได้มีการดำเนินมาตรการดังนี้
 - การจัดตั้งระบบใบอนุญาต (Forest Law Enforcement, Governance and Trade: FLEGT) สำหรับการนำเข้าไม้ในสหภาพยุโรป โดยวัตถุประสงค์ของมาตรการดังกล่าวคือเพื่อรับประกันว่าไม้ที่นำเข้าในสหภาพยุโรปเป็นไม้ที่ตัดถูกต้องตามกฎหมายมาจากป่าไม้ที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีระบบตรวจสอบและควบคุมที่ถูกต้อง
 - มาตรการอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม (Forest Stewardship Council: FSC) เป็นมาตรการที่ต้องการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ทั่วโลก ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน อีกทั้งมีการติดฉลาก FSC ที่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองทางป่าไม้ (Forest Certificate) โดยฉลากดังกล่าวช่วยรับประกันสินค้าเป็นไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ใช้ไม้จากป่าธรรมชาติหรือแปลงปลูกป่าที่มีการจัดการป่าอย่างถูกต้องตามหลักการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน

- สำหรับปัจจุบันมีพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการรับรองจาก FSC เพิ่มขึ้น ทั่วโลกต่างให้ความสนใจในการจัดการป่าไม้ให้เป็นไปตามมาตรฐาน FSC กำหนด รวมทั้งประเทศไทยที่มีป่าไม้ที่ได้รับการรับรองจาก FSC ด้วยเช่นกัน
- จากข้อมูลจาก Forest Stewardship Council ณ เดือนพฤศจิกายน 2558 พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าที่ได้รับการรับรองโดย FSC ประมาณ 60,508 เฮกแตร์ และมีจำนวนประกาศนียบัตรรับรองมาตรฐานจำนวน 13 ฉบับ
- ประเทศต่างๆในสหภาพยุโรปและประเทศในทวีปอเมริกาให้ความสำคัญกับ FSC เป็นอย่างมาก โดยจะสั่งซื้อเฉพาะสินค้าไม้ที่ได้รับการรับรองจาก FSC เท่านั้น
- ที่ผ่านมา ประเทศไทยส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ไปทั่วโลก ดังนั้นก่อนส่งออกสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ ผู้ประกอบการจึงควรดำเนินการเกี่ยวกับ Forest Certification หรือติดฉลาก FSC ให้ถูกต้องก่อนส่งออกต่อไป

CASE 3

ปัญหาการจัดการของเสียอันตราย

- โดยที่ปัจจุบันการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามระดับความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มจำนวนขึ้นตามไปด้วย
- เนื่องจากผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีสารอันตรายและโลหะหนักหลายชนิดเป็นส่วนประกอบ ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นของเสียอันตรายที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง
- สำหรับสถานการณ์ปัญหาซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยนั้น พบว่ามีซากผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปีตามระดับความเจริญทางเศรษฐกิจ ในรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2557 ปริมาณซากผลิตภัณฑ์อยู่ที่ประมาณ 376,801 ตันซึ่งเป็นปริมาณรวมของซากผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการสำรวจข้อมูลเพียง 8 ชนิด ได้แก่ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซีดี/ดีวีดี โทรศัพท์มือถือและกล้องถ่ายรูปดิจิทัล

- หลายประเทศในสหภาพยุโรปได้มีการออกระเบียบว่าด้วยการกำจัดเศษซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (WEEE) โดยระเบียบดังกล่าวต้องการป้องกันเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมให้มีการนำเศษเหลือของผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ โดยมาตรการ WEEE ครอบคลุมสินค้า 10 ประเภท เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ใช้ในครัวเรือน อุปกรณ์ให้ความสว่าง อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ไฟฟ้า เป็นต้น
- นอกจากนี้ ทางสหภาพยุโรปยังมีการออกระเบียบว่าด้วยการจำกัดการใช้สารอันตรายบางประเภทในเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (RoHS) ซึ่งทำให้การนำทรัพยากรกลับคืนและการทิ้งซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าผ่านระเบียบ WEEE สามารถดำเนินการได้ง่ายปลอดภัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งส่งผลกระทบท่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ดังนั้นทุกชิ้นส่วนของเครื่องใช้ไฟฟ้าจะต้องผ่านตามข้อกำหนดดังกล่าว
- China-WEEE เริ่มใช้ 1 มกราคม 2554 มีการจัดตั้งกองทุน WEEE เพื่อนำเงินมาสนับสนุนการรีไซเคิลขยะ โดยรัฐให้เงินอุดหนุนกับผู้ประกอบการ เช่น ค่าขนส่งซากการบำบัดซาก และอุดหนุนผู้บริโภคโดยการให้ส่วนลดในการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่

- ระเบียบ RoHS และ WEEE อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ผู้ผลิตและประกอบชิ้นส่วนในอุตสาหกรรมต้นน้ำที่ขาดแคลนเงินทุนและบุคลากรสำหรับการวิจัยและพัฒนาเพื่อออกแบบเทคโนโลยีใหม่
- ประเทศไทยจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวเพื่อรองรับระเบียบ WEEE และ RoHS ทั้งในเชิงนโยบายยุทธศาสตร์ กฎหมายและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โครงสร้างพื้นฐาน และเทคโนโลยีและการจัดการกระบวนการผลิต ยังคงทำได้ค่อนข้างล่าช้าทั้งก่อนและหลังระเบียบมีผลใช้บังคับ
- ระเบียบดังกล่าวอาจช่วยกระตุ้นให้ผู้ผลิตและนักออกแบบของไทยคิดค้นการใช้สารเคมีอื่นที่สามารถทดแทนสารที่เป็นอันตรายได้ รวมทั้งการออกแบบอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นให้มีอายุการใช้งานในระยะเวลานาน สะดวกต่อการนำกลับมาใช้ หรือนำไปรีไซเคิล หรือฟื้นฟูสภาพ

CASE 3

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงได้มีการทำข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อรักษาระดับก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศไม่ให้ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะอากาศโลก
 - อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) และ พิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol)
 - พิธีสารมอนทรีออล (Montreal Protocol)
- สำหรับ UNFCCC และพิธีสารเกียวโต ถึงแม้ว่าภาระผูกพันในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังไม่มี ความชัดเจน ประเทศไทยอาจได้รับความกดดันจากประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย เรียกร้องให้ประเทศไทยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่านกลไกการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อม หากต้องเผชิญกับเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศที่น่าประเด็นเกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาเป็นอุปสรรคทางการค้า (นิรมล สุธรรมกิจ 2555)
- สำหรับพิธีสารมอนทรีออล ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของพิธีสาร เนื่องจากมีการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศภาคีและประเทศนอกภาคี

การบูรณาการร่วมกับ Green Growth: แนวทางสำหรับประเทศไทย

3.

การพัฒนาประเทศที่
ยั่งยืนและเป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม

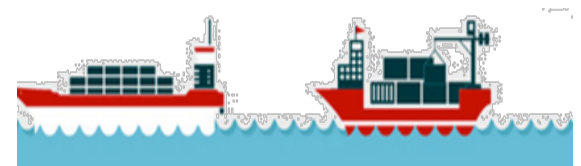
1.

เป้าหมายการพัฒนาที่
ยั่งยืน (Sustainable
Development
Goals: SDGs)

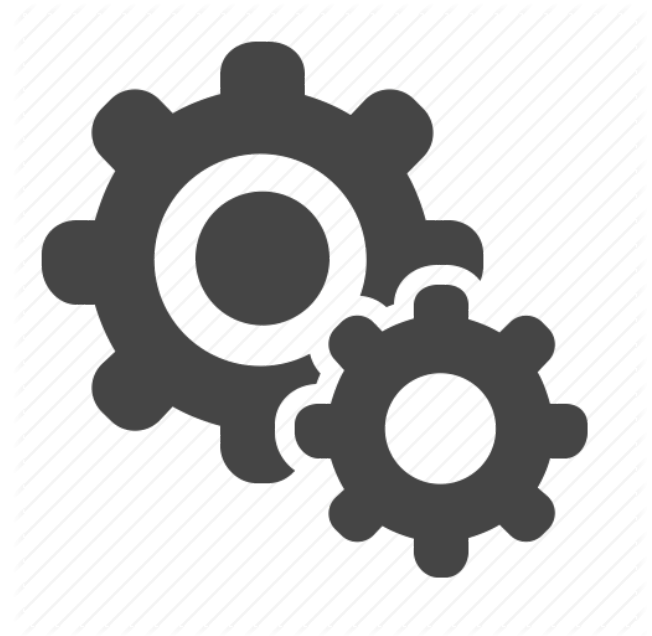

2.

การค้าระหว่าง
ประเทศ (Trade)

- ประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายจากรอบด้าน เช่น วิกฤตการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ความตกลงระหว่างประเทศภายใต้กรอบพหุภาคี มาตรฐานทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- ประเทศไทยสามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสโดยดำเนินการตามกลยุทธ์ดังต่อไปนี้

รับมือกับมาตรการทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 1 การปรับพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption)

- การให้ความรู้เชิงลึกกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สีเขียวและการกระตุ้นให้เกิดความต้องการสินค้า
- เครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้บริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม:
 - ฉลากสิ่งแวดล้อม เช่น ฉลากเขียว ฉลากประหยัดไฟฟ้าเบอร์ 5 ฉลากคาร์บอน ฯลฯ

กลยุทธ์ที่ 2 การใช้มาตรการด้านการเงินการคลัง

การจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงใช้กลไกทางการเงินและการคลังเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ:

กลไกทางการเงิน: การให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการเพื่อเป็นเงินทุนในการปรับปรุงเทคโนโลยีให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการทางการคลัง: ลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีผู้ประกอบการที่ลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์เพื่อบรรลุ SDGs และรับมือกับมาตรการ ทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม

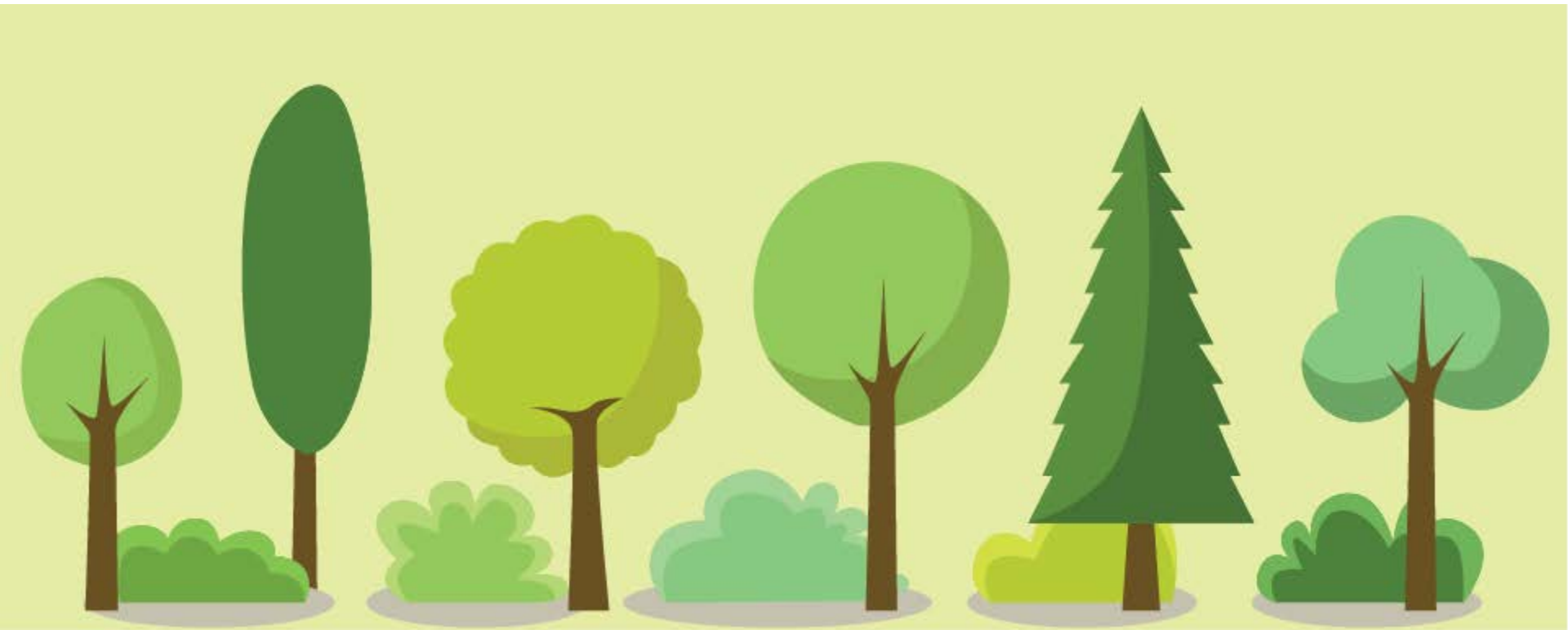
กลยุทธ์ที่ 3 การปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- ใช้เทคโนโลยีสะอาดซึ่งช่วยลดการใช้พลังงาน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติ ลดของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตต่างๆ
- มีกระบวนการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) หรือนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)
- ประเทศไทยจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานของประเทศคู่ค้า โดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

กลยุทธ์ที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

- ภาครัฐจะต้องจริงจังกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ทั้งการทำประมงและการใช้ทรัพยากรป่าไม้ โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและมาตรฐานสากลอย่างเคร่งครัด โดยบทบาทสำคัญของรัฐคือทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ (Regulator) และผู้ให้บริการ (Provider)

ตัวอย่างมาตรการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีการดำเนินการในประเทศต่างๆ และสถานะของไทย

ประเทศ	Feed-in-Tariff	Renewable Portfolio Standards	Capital Subsidies, Grant, Rebates	Tax Credits	Tax Reduction	Tradable Renewable Energy Certificate	Public Investment, Loans or Refinancing	Public Competitive Bidding
ออสเตรเลีย	✓	✓	✓			✓	✓	
จีน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
อินเดีย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
อินโดนีเซีย	✓			✓	✓			
ญี่ปุ่น	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
เกาหลีใต้	✓		✓	✓	✓		✓	
มาเลเซีย							✓	
ฟิลิปปินส์	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
ไทย	✓				✓		✓	

ที่มา ADB (2013), REN21 (2011)

TDRI

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

tdri.or.th

[/tdri.thailand](https://www.facebook.com/tdri.thailand)

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

pier.or.th

[/Puey Ungphakorn Institute
for Economic Research - PIER](https://www.facebook.com/PueyUngphakornInstitute)